

Perpatvarok a könyvtárban

Többhordas sártenger, egy befejezetlen építkezés zűrzavara veszi körül *Brian Lang* ideiglenes irodáját a londoni metró St. Pancras állomása közelében. A *British Library* ügyvezető igazgatója azonban nem ezt látja, ha kitekint ablakán. Ő a befejezett művet képzeleli maga elé: számítógépesített, légkondicionált épületet kézműves téglából, walesi palából és üvegből, magába zárva a világ legnagyobb kéziratos és könyvgyűjteményét. A nagy mű 17, jelenleg különálló könyvtár anyagát hozza közös tető alá. "A civilizáció egyik oszlopa a könyvtárak e zászlóshajója" – Lang megfogalmazása szerint. "Az olvasóteremben – mutat rá egy sárral fröcskölt köhalmazra – forradalmakat terveznek majd, átértékelik a történelmet, puccsokra szervezkednek."

Ezeknek az összeesküvőknek azonban még várniuk kell. A 14 évvel ezelőtti terv szerint 1990-ben kellett volna megnyitni a könyvtárat, de a munkát kezdetől fogva visszavetették a politikai perpatvarok, a rossz tervezés és a pénzügyi nehézségek. A legutóbbi kudarc 1992 júniusában volt, amikor kiderült, hogy száz kilométernyi beépített polc rozsdásodni kezdett, mindenestől ki kell cserélni. A létesítmény egyetlen egységét sem adják át 1994 előtt.

"A dolgok rosszról még rosszabbra fordultak" – mondja *Brian Lake*, a Rendszeres Olvasók titkára. Az írók és tudósok e szervezete nem örül az új könyvtár tervének. "Ez egy nagy, nemzeti fellángolás, amely egy nagy, nemzeti kiábrándulássá vált."

Pompás ötletnek látszott, amikor 1978-ban a kormány közzétette 164 millió fontos tervezetét. Bonyolult elektronikus berendezés tartja fenn az optimális hőmérsékletet és páratartalmat a pótolhatatlan könyvritkaságok körül. Számítógéppel vezérelt szállítórendszer viszi a kért könyveket az olvasókhoz, nem napok alatt, mint eddig, hanem percek alatt. Az olvasóközönség egyéb igényeit kiállítóterem, étterem, konferenciaterem szolgálják.

Egyelőre csak a tervek szerint. Már az építkezés kezdete is kitolódott 1982-re a tervezés körüli huzavona és a kormány kicserélődése miatt. Négy évvel ezután jelentést kért a kormány, és rájött, hogy a létesítményt felügyelő bizottság három év óta össze sem ült. 1988-ban a *Thatcher*-kormány nadrágszíj-meghúzó intézkedései a könyvtár terveit is megnyirbálták. A csökkentések ellenére 1990-re már 450 millió fontra kúszott fel a könyvtár tervezett ára. Ugyanakkor építész kritikusok is tűz alá vették a tervet, köztük *Károly herceg* is, aki felrótta, hogy az

épületegyüttes leginkább egy "titkosrendőrségi akadémia"ra hasonlít.

A létesítmény körül zűrzavar vég nélküli vádaskodást indított el. A könyvtárosok szerint a pénzügyi hatóságok krajcároskodása vitte fel a költségeket azáltal, hogy lelassította az építkezést. A múlt évben közreadott felülvizsgálati jelentés azzal vádolta az illetékes kormányhivatalokat, hogy nem törődtek kellően a könyvtárral. A rozsdás polcok kavarta botrány kapcsán a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az építkezés jelenlegi gondnoka újabb vizsgálatot rendelt el. Mintha nem lenne így is elég a baj, előrángatták a "szellemeket" is. Az új könyvtárból hiányozni fognak a "szellemek" – így a kritizálók. A bloomsburyi British Museum épületegyüttesében lévő mostani olvasóterem csakúgy hemzseg az elhunyt írók szellemeitől: *Dickens*, *Shaw*, *Marx* rendszeres látogatói voltak a könyvtárnak.

Lang azt szeretné, ha a British Museum átvénné a régi olvasótermet saját könyvtára számára. Ellenzi azonban, hogy a British Library ritka kéziratai és első kiadásai a régi épületben maradjanak. Szerinte ez ugyanazt jelentené, mintha a Lusitania kazánházába zárnák be őket. (Angol tengerjáró, 1915-ben német torpedó süllyesztette el. – M. J.)

Bloomsbury hívei szerint alagutat kellene fúrni a régi és az új könyvtár közt, így a könyvek kellő védelme is megvalósulna, s a régi olvasóterem is a British Library része maradhatna. "A bloomsburyi olvasóterem kultúránk centruma – mondja *Lake*, s megkérdezi – hová lett a múltunkhoz való ragaszkodás?"

Lang igazgató szerint e kritika legfőbb gyengéje a szűklátókörűség. "A British Library projektje nagyszabású, fantáziadús, és minden szakmai szempontból kifogástalan" – állítja. Mérete és bonyolultsága az, ami miatt bizonyos kétsédelem eleve feltételezhető volt a megvalósításban. A türelem azonban minden akadályt leküzd majd, még az új olvasóterem "szellemhiányát" is. Neki mint antropológusnak, aki a boszorkányságról is tartott egyetemi előadásokat, van némi betekintése a természetfeletti dolgokba. "Száz év múlva – jósolja – egész sereg világhírű szellem fog itt nyüzsögni."

Feltéve persze, hogy addigra megnyílik a könyvtár.

/FOOTE, J.: A ruckus in the reading room. = *Newsweek*, 120. köt. 6. sz. 1992. aug. 10. p. 33./

(Fordította: Marton János)

Harcok az új francia Nemzeti Könyvtár körül

Az új *Bibliothèque de France*, az új francia nemzeti könyvtár – amely Párizs keleti részén, a Szajna bal partján, a Gare d'Austerlitz mögött épül – a viták

keresztüzében áll azóta, hogy *Mitterrand* elnök 1988 júliusában meghirdette a világ legnagyobb könyvtárának felépítését. Egy olyan könyvtárat, amely nemcsak